

Καλαμάκια από μπαμπού ή κοινωνική επανάσταση;

του Αναστάση Τ. | επιμέλεια Στέφανος Μπατσής

Τις τελευταίες μέρες πάνω από 500 άνθρωποι έχουν χάσει τη ζωή τους στον Καναδά εξαιτίας των ακραίων καιρικών συνθηκών, με τη θερμοκρασία να φτάνει στο Lytton της British Columbia τους 49,6 βαθμούς κελσίου. Επίσης, το προηγούμενο διάστημα στη British Columbia έχουν σημειωθεί πάνω από 180 πυρκαγιές, ενώ μεταξύ 30 Ιουνίου και 1 Ιουλίου έχουν πέσει πάνω από 700.000 αστραπές, οι οποίες αποτελούν την αιτία του 70% των καταστροφικών πυρκαγιών. Εξαιτίας των πυρκαγιών οι κάτοικοι του Lytton εκκένωσαν το χωριό τους, με κάποιους εξ αυτών να χάνουν τη ζωή τους από τις φλόγες. Κλιματολόγοι αναφέρουν πως αυτό που συμβαίνει στον Καναδά αποτελεί απόδειξη ότι η κλιματική αλλαγή δεν είναι κάτι που έρχεται, αλλά κάτι που συμβαίνει ήδη. Εξάλλου, η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη λόγω της ανθρωπογενούς κλιματικής αλλαγής έχει ως αποτέλεσμα τη μεταβολή των καιρικών συνθηκών και την όλο και συχνότερη πρόκληση τέτοιων ακραίων καιρικών φαινομένων. Για να καταλάβουμε όμως την σπουδαιότητα της κατάστασης, αρκεί να αναλογιστούμε πως αν σήμερα με έναν μαγικό τρόπο σταματούσαμε να παράγουμε αέρια του θερμοκηπίου –όπως διοξείδιο του άνθρακα από την καύση ορυκτών καυσίμων–, θα πέρασαν χρόνια μέχρι να ανακοπεί η υπερθέρμανση του πλανήτη. Ακόμα, εξίσου δυσοίωνο είναι ότι ακριβώς λόγω αυτού του «lag» που οι επιστήμονες ονομάζουν θερμική αδράνεια, τα επίπεδα της υπερθέρμανσης που έχουν παρατηρηθεί τα τελευταία 100 χρόνια δεν αποτυπώνουν το 100% των συνεπειών που θα επιφέρουν τα αέρια του θερμοκηπίου που έχουμε ήδη εκπέμψει. Σύμφωνα με ειδικούς, έχουμε περίπου μέχρι το 2030 πριν η κλιματική αλλαγή προκαλέσει μη αναστρέψιμη ζημιά στον πλανήτη, και αν η γη μπορεί να υπάρξει όπως έχει υπάρξει χωρίς την ανθρωπότητα, η ανθρωπότητα δεν έχει υπάρξει μέχρι στιγμής χωρίς τη γη.

Σιγά-σιγά παρατηρούμε πως ενώ η μπάλα χάνεται, οι οικονομικές ελίτ προσπαθούν να πείσουν είτε πως δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα και όλα αυτά είναι ένα μεγάλο hoax (ρεύμα που λόγο της απτής πραγματικότητας σταδιακά αποδυναμώνεται παρά τα τεράστια ποσά που ρίχνουν τα λόμπι των ορυκτών καυσίμων) είτε πως όλα θα φτιάξουν παίρνοντας μέτρα για το θεαθήναι, τύπου green new deal, που στην πραγματικότητα δεν έχουν στόχο την επίλυση του προβλήματος αλλά από τη μία την ενοχοποίηση της κοινωνίας ως υπαίτιας για την κλιματική αλλαγή και από την άλλη την περαιτέρω συσσώρευση κέρδους μέσω της δημιουργίας νέων αγορών πράσινης ανάπτυξης. Αν η κατάσταση δεν ήταν τόσο τραγική θα ήταν αστεία, καθώς, ως τρόπο επίλυσης του προβλήματος της κλιματικής αλλαγής, οι ελίτ αναπαράγουν στο ακέραιο το φαντασιακό που μας έφτασε σε αυτή την κατάσταση, που δεν είναι άλλο από το φαντασιακό της αέναης ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων. Όσο λοιπόν η παραγωγή θα μεγεθύνεται έτι περαιτέρω, αντιστοίχως και οι ενεργειακές ανάγκες του πλανήτη θα αυξάνονται ραγδαία και ασταμάτητα. Με αποτέλεσμα, όσο και να μειώνεται ποσοστιαία η χρήση ορυκτών καυσίμων, τελικά να αυξάνονται σε απόλυτο αριθμό. Χαριτολογώντας, η αυτοκαταστροφικότητα του φαντασιακού της ανάπτυξης είναι τέτοια ώστε θα μπορούσαμε άνετα να καταστρέψουμε τον Αμαζόνιο με σκοπό να φυτέψουμε μπαμπού σε μαζική κλίμακα για οικολογικά καλαμάκια, τα οποία τελικά για να παραχθούν θα είχαν κάνει μεγαλύτερο κακό από ότι καλό.

Πέρα όμως από το κρύο χιούμορ, είναι εξαιρετικά πιθανό να μην έχει υπάρξει ποτέ άλλοτε τόσο επιτακτική ανάγκη για αλλαγή στον τρόπο που οργανώνεται η ανθρωπότητα προκειμένου η ίδια να μπορέσει να επιβιώσει. Οι από τα πάνω έχουν δείξει τις διαθέσεις τους: αφενός ένα σκληρό γραφειοκρατικό πλαίσιο ημίμετρων και αφηρημένων στόχων που ακόμα και αν επιτευχθούν, λόγου χάρη στην Ευρώπη ως το 2050, θα είναι ήδη πάρα πολύ αργά κι αφετέρου ένα κράμα sci-fi φανμποϊσμού και god complex που θα σώσει την ανθρωπότητα πηγαίνοντας την στον Άρη. Δεν είναι υπερβολή, λοιπόν, να δηλώσουμε ότι το να εναποθέσουμε το μέλλον της ανθρωπότητας είτε στους νεοφιλελεύθερους

γραφειοκράτες της ΕΕ είτε σε εξουσιομανής νάρκισσους τύπου Elon Musk και Jeff Bezos συνιστά αυτοκτονική επιλογή πρώτης τάξεως. Ποια όμως θα πρέπει να είναι η απάντηση των από τα κάτω; Οι κοινωνίες μας θα πρέπει άμεσα να αλλάξουν τον σκοπό για τον οποίο παράγουν και από μια εγωιστική παραγωγή που έχει ως στόχο τη μεγιστοποίηση του ατομικού κέρδους να μεταβούμε σε μια κοινοτιστική παραγωγή που θα έχει ως στόχο την κάλυψη των πραγματικών αναγκών της κοινωνίας. Για να συμβεί αυτό, η αποανάπτυξη αποτελεί προαπαιτούμενο, έχοντας ως στόχευση την αποκεντρωμένη μικρής κλίμακας παραγωγή• όχι για να οδηγηθούμε σε έναν πρωτογονισμό, αλλά για μπορούμε να απολαύσουμε τα επιτεύγματα της τεχνολογίας και του ανθρώπινου πνεύματος χωρίς να καταστρέφουμε τον πλανήτη που μας φιλοξενεί. Συγχρόνως να αποκόψουμε την ιδέα ότι η κυριαρχία πάνω στην φύση ταυτίζεται με τον πολιτισμό, και να αντιληφθούμε ότι πολιτισμός είναι η συμβίωση με αυτήν. Όλα αυτά θα είναι το αποτέλεσμα μιας οικολογικής κοινωνίας ισότητας, ανθρωπιάς και αλληλεγγύης χωρίς εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, μιας κοινωνίας χωρίς θεσμούς κυριαρχίας, δηλαδή μιας κοινωνίας ακρατικής. Είναι αυτονόητο ότι μια τέτοια αλλαγή η οποία θα κατάστρεφε τα προνόμια των εξουσιαστών δεν πρόκειται να υπάρξει μέσω εκλογών• οι ελίτ έχουν πολλά να χάσουν, και μόνο ένας ανόητος θα πίστευε ότι θα τα άφηναν έτσι χωρίς να προσπαθήσουν να τα διατηρήσουν με νύχια και με δόντια απλά επειδή κάποιος το ζήτησε ευγενικά. Είναι λοιπόν δεδομένο ότι θα επιτεθούν σε όποιον προσπαθήσει να υπονομεύσει την κυριαρχία τους. Από την άλλη η ανθρωπότητα έχει να χάσει κυριολεκτικά τα πάντα. Χωρίς διάθεση για μελοδραματισμούς, οι γενιές του σήμερα φέρουν στους ώμους τους ένα τεράστιο βάρος και μια μεγάλη ηθική υποχρέωση• γι' αυτό είτε θα επιλέξουμε τον δρόμο της κοινωνικής επανάστασης είτε θα αφήσουμε το μέλλον μας σε αυτούς που κατέστρεψαν το παρόν μας.

Κλείνοντας, αν σε κάποιους η πρόταση επίλυσης του κοινωνικού, άρα και του οικολογικού, ζητήματος μέσω της κοινωνικής επανάστασης φαίνεται μη ρεαλιστική είναι γνωστό ότι η αντιπρόταση τους ρητά ή άρρητα, ηθελημένα ή μη, είναι η

επίλυση του ζητήματος μέσω είτε ενός φιλελεύθερου είτε ενός αυταρχικού καπιταλισμού, και αν αυτό δεν είναι εντελώς μη ρεαλιστικό τότε τί είναι; Ο χρόνος κυλάει εις βάρος• ή θα δημιουργήσουμε στο σήμερα τη δικιά μας αυτόνομη προοπτική των καταπιεσμένων είτε θα είμαστε απλά ετερόνομοι θεατές των επιλογών του 0,01% και της ιστορίας, μιας ιστορίας για την οποία, στην τελική, είμαστε κι εμείς υπεύθυνοι.